Funded by
the European Union

SEESAC

UNDP

КЕРІВНІ НАСТАНОВИ З ОЦІНЮВАННЯ ТА УСУНЕННЯ РИЗИКІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НЕПРАВОМІРНИМ ЗАСТОСУВАННЯМ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ У ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВІ

GENDER AND SALW CONTROL: KNOW HOW SERIES

1 Показники для втручання з високим ступенем ризику
2 Отримання повідомлення про домашнє насильство
3 Оцінювання ризиків
4 Втручання
5 Наслідки інциденту

Координаційний інформаційний центр Південно-Східної та Східної Європи з контролю за стрілецькою зброєю та легкими озброєннями (SEESAC) є спільною ініціативою Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) та Ради регіонального співробітництва (РРС), спрямованою на зміцнення національного й регіонального потенціалу для забезпечення контролю та зменшення масштабів розповсюдження й неправомірного застосування стрілецької зброї та легких озброєнь, що сприятиме підвищенню стабільності й безпеки та розвиткові юрисдикцій Південно-Східної та Східної Європи.

Ця публікація була підготовлена у Вставках регіонального проєкту *«Підтримка посилення боротьби з незаконним володінням стрілецькою зброєю та легкими озброєннями (СЗЛО), їх неправомірним застосуванням і незаконним обігом у регіоні Західних Балкан»* (IPA/2021/425-067), фінансованого Генеральним директоратом Європейської комісії з сусідства та переговорів про розширення через Інструмент передвступної допомоги.

Переклад і оформлення цієї публікації здійснені за сприяння Європейського Союзу в контексті реалізації Рішення Ради ЄС (CFSP) 2025/2587 на підтримку SEESAC у виконанні Регіональної дорожньої карти з протидії незаконному обігу зброї у регіоні Західних Балкан і на підтримку діяльності з роззброєння й контролю за зброєю в Південно-Східній та Східній Європі.

Контактні дані для отримання додаткової інформації:
Керівник SEESAC
Bulevar Zorana Đinđića 64, 11000 Belgrade, Serbia
Тел.: +381 11 415 5300
www.seesac.org

Застереження: Погляди, висловлені в цій публікації, жодним чином не відображають погляди Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй, Ради регіонального співробітництва чи Європейського Союзу. Використані позначення та виклад матеріалів у цій публікації не означають вираження думок Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй, Ради регіонального співробітництва чи Європейського Союзу стосовно: 1) правового статусу будь-якої юрисдикції, території чи району або їхньої влади чи збройних формувань; або 2) визначення їх кордонів або меж.

Редактори: Ясмінка Фріщик, провідна експертка, і Драган Бозанич, аналітик проєкту SEESAC із ґендерних питань і досліджень
Переклад: Ременчиць Майя Георгіївна
Дизайн і верстка: Іван Кулафич

@ SEESAC 2026. Усі права захищені.

КЕРІВНІ НАСТАНОВИ З ОЦІНЮВАННЯ ТА УСУНЕННЯ РИЗИКІВ, ПОВ’ЯЗАНИХ ІЗ НЕПРАВОМІРНИМ ЗАСТОСУВАННЯМ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ У ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВІ

GENDER AND SALW CONTROL: KNOW HOW SERIES

Подяка

Ми хотіли б висловити свою вдячність зазначеним нижче численним спеціалістам, які брали участь у розробленні Керівних настанов.

Експерти: Ясмінка Фріщик (Асоціація за емансипацію, солідарність і рівність жінок, провідна експертка), Косанка Бекер (Femplatz), Елона Діні (Представництво ПРООН в Албанії), Майя Бранкович-Дундич (Представництво ПРООН у Сербії).

Члени Робочої групи та представники органів, відповідальних за протидію домашньому насильству: Снежана Вуйович, Александар Маркович, Алма Хот, Деян Богавац, Бехар Рамадані, Зильфіє Дема, Мілазім Говорі, Сініша Косарич, Енес Софтич, Слободан Янкович, Анкіца Дімовська, Александра Дековська, Ненад Міленковські, Дхурата Мехметі, Ерізельда Доллані, Хайке Кара, Пашко Пехар.

Представники міністерств внутрішніх справ і поліції, які брали участь у фокус-групових дискусіях: Ельза Зилифтарі, Агрон Под Гега, Фатма Калемі, Решат Калаці, Кстріот Гьонгекодж, Юліан Кано, Сільвія Бінадж, Таджар Хисенадж, Алева Конді, Дхурата Мехметі, Елена Хасанаго, Ерба Лека, Ерізельда Доллані, Ліндіта Лушаку Олдян Ліці, Валбона Ррападж, Мирослав Кошич, Хрвоє Пашалич, Ясміна Чуньяло, Антонія Ковачевич, Амір Куко, Крістіан Кралєвич, Каліла Хргич, Крешимір Кошич, Муамер Баджрович, Едін Мусич, Самела Рібо, Звонімір Брнич, Агрон Малікі, Байрам Адемі, Лорита Бейтуллаху-Претені, Рамадан Ахметі, Самі Хасанадж, Сефер Мухадим, Блерім Н. Краснікі, Мілазім Говорі, Беххет Краснікі, Есат Малікі, Мукадесе Гоголлі-Малоку, Шемсіє Йонузадж, Ксеміле Бехлулі, Мірджана Цветковська, Емілія Дамчевська, Деан Стаматовські, Нерміне Ізаїрі, Татьяна Гюровська, Деміралія Фейзо, Біляна Якимовстка, Стефан Михайлович, Віолета Трпчевська, Александра Дековська, Зулфі Абдулі, Бурім Адемі, Ненад Деяновські, Сельман Сельмановські, Нікола Гергевські, Астріт Аслані, Снежана Вуйович, Алма Хот, Данієла Раджевич, Деян Богавац, Ерміла Вуйошевич, Ясмінка Лубодер, Босілька Палікуца, Біляна Вукчевич, Драгана Йовичевич, Драгица Калежич, Йована Нішавич, Ранка Йованович.

Представниці жіночих організацій регіону: Аурела Бозо, «Центр громадянсько-правових ініціатив»; Марсела Аллмуца і Марінела Мукобега, притулок “Edlira Haxhiymeri”; Мерсида Мал (Башалліу), Тіранське товариство правничої допомоги (TLAS); Стела Танелларі, «Різні та рівні»; Аньєза Бояксіу, Механізм координованих перенаправлень у випадках домашнього насильства (CRM) муніципалітету Тірани;

Амра Беганович, Медица Зеница, Мерсіха Локванчич, «Фонд місцевої демократії»; Радмила Зігич і Мірзета Томлянович, фонд ‘’Lara’’, м. Бієліна; Горица Івич і Андреа Бузаджія, фонд «Об’єднані жінки», м. Баня-Лука; Ельмедина Сейдіу, Центр захисту жінок і дітей; Елена Дімушевська, Національна мережа проти насильства стосовно жінок і домашнього насильства; Наташа Петковська, Гельсінський комітет із прав людини; Ясна Оровчанец Арангеловик, Асоціація молодих юристів Македонії (MYLA), Леонора Дукай, “Safe life Tuzi”; Наташа Мededович і Нада Копривица, «Гаряча лінія для жінок і дітей, постраждалих від насильства», м. Нікшич; Нада Єловац, Тіяна Вукчанович і Йована Міркович, «Притулок для жінок», м. Подгориця; Зорица Контар, «Центр прав жінок».

Консультації та експертне рецензування Керівних настанов здійснили представниці таких жіночих організацій: «Гаряча лінія для жінок і дітей, постраждалих від насильства» м. Нікшич; «Притулок для жінок» м. Подгориця; притулок ’Edlira Haxhiymeri”, м. Тірана; фонд «Об’єднані жінки», м. Баня-Лука; фонд «Лара», м. Бієліна.

У розробленні Керівних настанов брали участь нижченаведені члени команди SEESAC: Ален Лапон, головний технічний радник; Юліана Бузі, спеціалістка з регіонального співробітництва; Весна Ципруш, старша радниця з ґендерних питань; Татьяна Вишацькі, проєктна аналітикиня; Віолета Гаші, програмна спеціалістка; Яна Іліч, програмна асистентка.

Зміст

1.	Вступ	5
1.1	Процес розроблення Керівних настанов	5
1.2	Тлумачення вогнепальної зброї як фактора ризику в контексті домашнього насильства	7
1.3	Чому нам потрібні ці Керівні настанови?	15
Вставка 1:	Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами й оцінювання ризиків	16
2.	Огляд Керівних настанов	17
2.1	Мета Керівних настанов	17
2.2	Для кого призначені ці Керівні настанови?	18
2.3	Принципи	18
2.4	Зміст Керівних настанов	19
Етап 1:	Показники для втручання з високим ступенем ризику	22
Етап 2:	Отримання повідомлення про домашнє насильство	26
Етап 3:	Оцінювання ризиків	30
А)	Кривдник або інший член сім'ї (зокрема й жертва) законно володіє зброєю	31
Б)	Кривдник або інший член сім'ї (зокрема й жертва) незаконно володіє зброєю	32
Вставка 2:	Нові технології: тривимірний друк	34
В)	Кривдник має доступ до вогнепальної зброї у Вставках виконання професійних обов'язків і навчений її використовувати	35
Г)	Кривдник погрожує застосувати вогнепальну зброю	35
Ґ)	Візуальні ознаки вогнепальної зброї у законному (незаконному) володінні	35
Вставка 3:	Перевірка соціальних мереж і присутності в Інтернеті	37
Етап 4:	Втручання	40
А)	Забезпечення особистої безпеки та безпеки жертв	41
Б)	Виявлення й вилучення слідів злочинних діянь і вогнепальної зброї	41
В)	Конфіскація вогнепальної зброї	42
Г)	Вогнепальна зброя у незаконному володінні	42
Ґ)	Наявність вибухових речовин і вибухових пристроїв	43
Етап 5:	Наслідки інциденту	46

1. Вступ

1.1 Процес розроблення Керівних настанов

У Вставках регіонального проєкту *«Підтримка посилення боротьби з незаконним володінням стрілецькою зброєю та легкими озброєннями (СЗЛО), їх неправомірним застосуванням і незаконним обігом у регіоні Західних Балкан»*, фінансованого Генеральним директоратом Європейської комісії з сусідства та переговорів про розширення через Інструмент передвступної допомоги (IPA II), SEESAC надає органам влади юрисдикцій Західних Балкан підтримку в застосуванні комплексного підходу в заходах із контролю за СЗЛО. У цьому контексті реалізується всеосяжний комплекс заходів з посилення інституційного реагування на неправомірне застосування вогнепальної зброї у домашньому насильстві.

З метою зміцнення інституційної спроможності запобігати неправомірному застосуванню вогнепальної зброї у випадках домашнього насильства SEESAC ініціював розроблення Керівних настанов для співробітників поліції з оцінювання ризиків, зв'язаних із присутністю вогнепальної зброї в контексті домашнього насильства, і з реагування на ці ризики. Для розроблення цих Керівних настанов, а також для проведення регіонального аналізу щодо вогнепальної зброї та домашнього насильства SEESAC, у співпраці з міністерствами внутрішніх справ і управліннями поліції юрисдикцій Західних Балкан, у 2022 році ініціював створення Регіональної робочої групи з запобігання неправомірному застосуванню вогнепальної зброї у домашньому насильстві.

Перше засідання Робочої групи було організовано в Подгориці 23-24 листопада 2022 року. У ньому взяли участь представники органів, відповідальних за протидію домашньому насильству, і аналітичних органів п'яти юрисдикцій регіону Західних Балкан: Подгориці, Приштини, Сараєва, Скоп'є та Тірани[1], які розглянули методологію регіонального аналізу ситуації щодо вогнепальної зброї та домашнього насильства, обговорили основні виклики, присутні у запобіганні неправомірному застосуванню вогнепальної зброї у домашньому насильстві, та ініціювали розроблення Керівних настанов з оцінювання ризику неправомірного застосування вогнепальної зброї у домашньому насильстві та усунення такого ризику.

1 Оскільки аналогічний керівний документ уже був розроблений белградською владою за підтримки Представництва ПРООН у Сербії через проєкт «*Знижуємо ризик - підвищуємо безпеку. На шляху до припинення неправомірного застосування СЗЛО в контексті домашнього насильства*», то представники Белграда не брали участь у діяльності Робочої групи, але досвід і передова практика, накопичені у Вставках даного проєкту, були надані їй та враховані у цих Керівних настановах.

Для того, щоб розширити доказову базу Керівних настанов, було організовано 15 фокус-груп із метою її розроблення та обговорення того, як належним чином реагувати на ризики, пов'язані з присутністю вогнепальної зброї у контексті домашнього насильства. Фокус-групові дискусії були проведені 21-23 березня у Сараєві, 28-30 березня у Тірані, 4-6 квітня у Подгориці, 12-14 квітня у Приштині та 25-27 квітня у Скоп'є. У кожній юрисдикції було проведено три фокус-групові дискусії: з особами, які представляли жіночі організації (загалом узяло участь 17 організацій), співробітниками поліції, які займаються видачою ліцензій на вогнепальну зброю (33), і співробітниками, задіяними у реагуванні на домашнє насильство (35). За результатами цих дискусій було розроблено 15 усебічних звітів, що лягли в основу розроблення цих Керівних настанов.

Друге засідання відбулося 23-25 травня 2023 року в Дурресі. Його учасники розглянули основні результати фокус-групових дискусій та ретельно обговорили головні проблеми і практичні заходи для запобігання неправомірному застосуванню вогнепальної зброї у домашньому насильстві.

На основі матеріалів Робочої групи, передової практики, вже усталеної в регіоні, а також результатів фокус-груп SEESAC розробив проєкт тексту Керівних настанов, у якому визначено структуру, зміст і план основних заходів, яких належить ужити для забезпечення того, щоб ризики, пов'язані з присутністю вогнепальної зброї у домашньому насильстві, належним чином оцінювалися та усувалися.

У листопаді-грудні 2023 року SEESAC організував консультативні зустрічі з членами Робочої групи для представлення проєкту Керівних настанов. Члени Робочої групи висунули пропозиції щодо вдосконалення Керівних настанов, особливо що стосується їх практичного використання. Були також проведені консультації з жіночими організаціями на предмет подальшого розгляду запропонованих у Керівних настановах заходів щодо безпеки жінок, які пережили домашнє насильство.

У розробленні Керівних настанов було використано широкий спектр зразків належної практики в цій сфері, зокрема інформаційні продукти, створені в Вставках проєкту *«Знижуємо ризик - підвищуємо безпеку. На шляху до припинення неправомірного застосування СЗЛО в контексті домашнього насильства»*, впровадженого Представництвом ПРООН у Сербії, а також матеріали кабінетного дослідження, проведеного для обґрунтування його розробки.

1.2 Тлумачення вогнепальної зброї як фактора ризику в контексті домашнього насильства

Неправомірне застосування вогнепальної зброї становить серйозну загрозу безпеці й добробуту мешканців Західних Балкан – як жінок, так і чоловіків. Воно живить домашнє насильство і злочинність та підриває стабільність, перешкоджаючи цим загальному розвиткові.

Диференційований вплив неправомірного застосування вогнепальної зброї на жінок і чоловіків є очевидним і добре дослідженим. Чоловіки складають 99% правопорушників у інцидентах із вогнепальною зброєю. Крім того, вони становлять більшість жертв інцидентів із вогнепальною зброєю – 81%, тоді як жінок серед жертв – 19%. Кількість чоловіків серед осіб, які вчинили самогубство, також більша, особливо у випадках самогубства з застосуванням вогнепальної зброї.

Чоловіки зазнають більшого ризику в кримінальному контексті або в разі публічних суперечок і спорів, у той час як жінки непропорційно сильно потерпають від неправомірного застосування вогнепальної зброї в домашньому насильстві.

Належне розуміння домашнього насильства, його коріння, динаміки, проявів і ґендерно зумовленого характеру, а також його непропорційно сильного впливу на жінок є ключовою передумовою ефективного запобігання неправомірному використанню вогнепальної зброї в контексті домашнього насильства.

Домашнє насильство[1]

Домашнє насильство – це повсюдне явище, що являє собою найпоширенішу форму насильства. Воно означає всі акти фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, які відбуваються в лоні сім'ї чи в межах місця проживання або між колишніми чи теперішніми подружжями або партнерами, незалежно від того, чи проживає правопорушник у тому самому місці, що й жертва, чи ні. Хоча домашнє насильство може вчинятися як стосовно жінок, так і стосовно чоловіків, воно непропорційно сильно зачіпає жінок. **Воно відрізняється від інших видів насильства тому, що має ґендерно зумовлений характер, тобто воно спрямоване проти жінки через те, що вона є жінкою, або зачіпає жінок непропорційно.**

Ґендерно зумовлене насильство є кримінальним злочином і порушенням прав людини, а саме права на життя, безпеку, гідність, недискримінацію та рівність жінок і чоловіків, і також на фізичну й духовну недоторканність.

Насильство стосовно жінок означає порушення прав людини та форму дискримінації щодо жінок і охоплює всі акти насильства стосовно жінок за ґендерною ознакою, результаом яких є або може бути фізична, сексуальна, психологічна або економічна шкода для жінок або страждання жінок, зокрема погрози такими діями, примус або свавільне позбавлення волі, незалежно від того, чи відбувається це в публічному або приватному житті.

Моделі та причини «жіночої» та «чоловічої» віктимізації в домашньому контексті сильно відрізняються. У домашньому контексті жінки піддаються більш високому ризику вчинення насильства з боку інтимних партнерів, теперішніх або колишніх, тоді як чоловіки зазнають ризику здебільшого з боку інших членів сім'ї, переважно чоловічої статі. Насильство стосовно чоловіків зазвичай не є ґендерно зумовленим. Воно виникає через сімейні спори, майнові питання, міжпоколінне насильство тощо.

Крайньою, найбільш жорстокою формою насильства стосовно жінок є **феміцид** (відомий також як фемініцид), тобто **умисне вбивство жінок** і дівчаток **із ґендерних мотивів. Феміцид означає вбивство жінки чоловіком, яким рухає ненависть до жінок, зневага, задоволення, відчуття власності та влади над жінками.**

Домашнє насильство й насильство з боку інтимного партнера, що вчиняється, зокрема, чоловіками, - це модель поведінки в будь-яких стосунках, яка використовується для набуття чи утримання влади й контроля над інтимним партнером. Як таке, **домашнє насильство завжди є зловживанням владою та контролем із боку кривдника.** Воно характеризується моделлю дій та образливої поведінки, за допомогою котрої особи умисно контролюють свого інтимного партнера чи панують над ним. Це, зокрема, примус і погрози, моральне знущання, ізоляція, залякування, використання чоловічого привілея[2] та дітей з метою отримання і збереження контроля над партнером.

Для виправдання насильства часто використовуються соціально-культурні установки, норми та очікування, що лежать в основі застосування чоловіками насильства для збереження влади й контролю над своїм партнером або колишнім партнером. Дослідження продемонстрували зв'язок між домашнім насильством і суспільним визнанням переважання чоловіків, стереотипами щодо ґендерних ролей і нормалізацією насильства як способу вирішення конфліктів. **Ґендерні**

2 **Чоловічий привілей** – це система переваг або прав, доступних чоловікам на підставі їхньої статі. Ця система ґрунтується на ідеї та практиці панування чоловіків над жінками. Шляхом системного підпорядкування жінок чоловіки отримують економічні, політичні, соціальні, освітні та практичні переваги, які в більшому чи меншому ступені недоступні жінкам. Домашнє насильство може увічнювати чоловічий привілей у сьогоднішньому суспільстві. Воно підкріплює владне положення, котре чоловіки, як вважається, мають, через що жінки змушені страждати від його наслідків. Чоловічому привілеєві сприяють способи, в які жінок розглядають як об'єкт і вбачають у них виконавиць функції задоволення чоловіків. Чоловіки можуть вважати, що вони мають право здійснювати контроль над жінками. Через це виникає відчуття влади, яке проявляється як тактика примусу, покарання й контролю (джерело: Domestic Violence and Male Privilege).

стереотипи можуть заохочувати насильство стосовно жінок і володіння зброєю та її застосування, а переважання у громаді позитивного ставлення до володіння зброєю може перешкоджати зусиллям із приборкання домашнього насильства з застосуванням вогнепальної зброї.

Випадки домашнього насильства рідко коли бувають одиничними, а їх частота і жорстокість зазвичай зростають, що може призводити до тяжкого тілесного ушкодження чи смерті. Отже, розуміння динаміки та етапів домашнього насильства грає вирішальну роль у запобіганні йому.

Підходи до запобігання та втручання повинні враховувати складну динаміку насильства стосовно жінок і домашнього насильства як ґендерно зумовленого. Відповідно вони повинні передбачати надання жертвам підтримки на всіх етапах, а також зосереджуватися на визнанні насильства та запобіганні його ескалації.

Масштаб проблеми

У результатах опитування, проведеного під керівництвом ОБСЄ[II], широко висвітлено масштаб цієї проблеми, зокрема на Західних Балканах, і поширеність різних форм насильства стосовно жінок. 70% жінок, які взяли участь в опитуванні, зазнали насильства в тій чи іншій формі після досягнення 15-річного віку, а 31% зазнали насильства впродовж 12 місяців, що передували опитуванню. Майже одна з чотирьох жінок (23%) зазнала фізичного та (або) сексуального насильства від рук свого інтимного партнера, а 60% зазнали психологічного насильства з боку інтимного партнера. Майже одна з двох жінок зазнала мінімум однієї форми сексуальних домагань, а 10% жінок колись стикалися з нав'язливим переслідуванням. В опитуванні також відображено низький рівень повідомлення про насильство стосовно жінок. Тільки 7% жінок звернулися до поліції безпосередньо після серйозного епізоду насильства, вчиненого їхнім теперішнім партнером, а 15% - у випадках насильства, вчиненого їхнім колишнім партнером.

Як відображено у проведеному SEESAC аналізі, найбільш поширеною форму феміциду в регіоні є вбивство у сім'ї. 61% усіх убитих жінок у Південно-Східній Європі (ПСЄ) були вбиті членом сім'ї, тоді як серед чоловіків ця цифра дорівнює 12,4%. Жінки піддаються особливо високому ризику насильства з боку інтимного партнера, зокрема 38,6% усіх убитих жінок і 1,2% усіх убитих чоловіків у ПСЄ були вбиті їхнім інтимним партнером.

Вогнепальна зброя у багатьох випадках є найбільш популярним знаряддям для скоєння домашнього насильства. Згідно з проведеним у регіоні дослідженням, 37,7% убивств членами сім'ї у ПСЄ були вчинені з застосуванням вогнепальної зброї, причому така зброя була застосована у 43,5% випадків убивства жінок інтимними партнерами.

Вогнепальна зброя також використовується як інструмент учинення інших форм ґендерно зумовленого насильства, зокрема фізичного, психологічного й сексуального насильства, як-от зґвалтування і сексуальна наруга, емоційна шкода, залякування та примус, а також економічного насильства. Хоча ці форми насильства зазвичай передують фатальним подіям, обсяг наявних даних залишається незначним.

У нещодавно проведеному SEESAC аналізі відображено також стійкий характер домашнього насильства з застосуванням вогнепальної зброї та його масштабу. За період із 2019 по 2021 рік у ПСЄ в контексті домашнього насильства від вогнепальної зброї загинуло більше людей (101), ніж у будь-яких інших видах інцидентів, таких як кримінальний контекст (93), публічні спори (93) і стрілянина невстановленого характеру (87).

Убивства з застосуванням вогнепальної зброї у Південно-Східній Європі, за видом інциденту, статтю і роками:

Вид інциденту	2019 рік		2020 рік		2021 рік	
	Чоловіки	Жінки	Чоловіки	Жінки	Чоловіки	Жінки
Домашнє насильство	11	18	17	24	9	22
Кримінальний контекст	28	4	28	0	30	3
Публічні спори	33	1	26	0	33	0
Стрілянина невстановленого характеру	24	3	32	2	24	2

64 з 83 жінок, убитих з застосуванням вогнепальної зброї у ПСЄ (77%), були вбиті в ситуаціях домашнього насильства. Це стосується й чоловіків: 37 (10%) із 361 чоловіка, вбитого з вогнепальної зброї, було вбито в контексті домашнього насильства. У контексті домашнього насильства жінки в більшому ступені зазнають ризику застосування вогнепальної зброї їхніми теперішніми або колишніми інтимними партнерами. Зокрема, 47 (57%) з усіх жінок, убитих із вогнепальної зброї, загинули від рук своїх інтимних партнерів. За цей самий період партнерами було вбито з вогнепальної зброї двоє чоловіків. Крім цього, 17 (20%) жінок і 35 (10%) чоловіків були вбиті з вогнепальної зброї іншими членами сім'ї, переважно чоловіками.

85% усіх інцидентів було вчинено з застосуванням вогнепальної зброї, якою кривдники володіли незаконно. Разом з тим, якщо казати про інциденти зі смертельним наслідком, обмежені дані свідчать, що застосовується як законно, так і незаконно належна вбивцям вогнепальна зброя.

Ставлення жінок і чоловіків до вогнепальної зброї тісно пов'язане з відмінностями у моделях ризику, якому вони піддаються. Жінки значно частіше за чоловіків розглядають вогнепальну зброю як ризик або загрозу своїй безпеці та безпеці їхніх сімей.

Нещодавні масові розстріли в регіоні, деяких з котрих були вчинені з застосуванням вогнепальної зброї, яка перебувала в законному володінні, справили руйнівний та тривалий вплив на мешканців, сім'ї та громади. Не дивно, що 78%[III] мешканців регіону Західних Балкан, опитаних у 2023 році, сказали, що відчувають загрозу від зберігання й неправомірного застосування вогнепальної зброї в їхньому середовищі, що ставить проблему вогнепальної зброї на першу сходинку серед безпекових викликів у регіоні.

Крім цього, 72% респондентів у регіоні Західних Балкан[IV] заявили, що домашнє насильство становить серйозний безпековий ризик.

Вогнепальна зброя як фактор ризику

У контексті домашнього насильства наявність і неправомірне застосування вогнепальної зброї становлять значний ризик, який серйозно впливає на безпеку жертв, а також співробітників поліції, які втручаються, та інших присутніх осіб, зокрема й самих кривдників.

Необхідно враховувати низку конкретних ризиків, пов'язаних із вогнепальною зброєю:

- Наявність вогнепальної зброї у кривдника та можливість використання її цією особою в домашньому насильстві посилює здійснення кривдником контролю та влади над жертвами, що є його кінцевою метою. Вогнепальна зброя загострює дисбаланс сил між жертвою та кривдником, увічнює ґендерну нерівність і зміцнює соціальні ієрархії, які вможливлюють панування чоловіків над жінками.
- наявність вогнепальної зброї у кривдників не лише становить потужний засіб здійснення контролю над жертвами, а й підвищує ризик заподіяння тяжких травм або вчинення вбивства.
- Неправомірне застосування вогнепальної зброї у домашньому насильстві є більш летальним, ніж будь-який інший вид інциденту і вчетверо більш смертоносним, ніж у кримінальних інцидентах. 37,4% зареєстрованих випадків домашнього насильства з застосуванням вогнепальної зброї мали летальний наслідок, тоді як у зареєстрованих інцидентах кримінального характеру цей показник становить 9,6%.
- Домашнє насильство зазвичай трапляється у домівках, і неправомірне застосування вогнепальної зброї у таких обмежених просторах підвищує його летальність.

- Ймовірність смертельного наслідку домашнього насильства у випадку використання вогнепальної зброї підвищують ще декілька факторів[V]:
  - нижча ймовірність повідомлення жінками про насильство;
  - тяжкість вогнепальних ран;
  - слабша здатність жертви чинити опір;
  - менші шанси на те, що жертва втече або сторонні втрутяться й допоможуть їй..
- Через присутність вогнепальної зброї про насильство часто повідомляють не на початковому етапі, а набагато пізніше, що призводить до ще тяжчих наслідків для жертв.
- Якщо вогнепальна зброя є в наявності, підвищується ймовірність того, що кривдник дійсно застосує її у випадку домашнього насильства.
- Якщо жертва домашнього насильства йде від кривдника, цей період може бути особливо небезпечним для неї, тому що насильство може посилитися. Якщо кривдник підозрює або отримує інформацію, що його партнер планує піти від нього, це може призвести до загострення насильницької поведінки та підвищення ймовірності звернення до вогнепальної зброї.
- Повідомлення про насильство не веде до зникнення ризику насильства. У цьому контексті найвищі ризики для жертв пов'язані, серед іншого, з розлученням, рішеннями про опіку над дітьми та знайденням нового партнера. Нещодавні дослідження[VI] щодо феміциду з застосуванням вогнепальної зброї, проведені у регіоні, показали, що період між моментом, коли жертва йде від кривдника, та відповідним феміцидом коливався від усього лише кількох днів до двох років.
- Сама по собі присутність вогнепальної зброї, навіть без явного неправомірного застосування, є ефективним засобом для здійснення кривдником контролю над жертвою.
- Хоча дані про неправомірне застосування вогнепальної зброї наявні переважно щодо феміцидів, вогнепальна зброя найчастіше використовується для погроз і залякування. Крім того, її застосовують як інструмент учинення інших форм ґендерно зумовленого насильства, зокрема психологічно й сексуального насильства, як-от зґвалтування і сексуальна наруга, емоційна шкода та примус, а також економічного насильства. Хоча ці форми насильства зазвичай передують фатальним подіям, дані про них дуже сильно занижуються.
- Доступ до вогнепальної зброї, якою володіють інші члени сім'ї чи інші особи, які живуть у цьому ж домогосподарстві, також викликає ризик її неправомірного застосування у домашньому насильстві й має належним чином ураховуватися.

- Доступ кривдника до вогнепальної зброї на підставі роду його занять і професійної підготовки з користування нею також підвищує ймовірність летального наслідку. За період із 2019 по 2021 рік одна з десяти (10 із 101) осіб, убитих із вогнепальної зброї під час домашнього насильства в регіоні Західних Балкан, була вбита або поліцейським, або військовослужбовцем.

- Наявність службової вогнепальної зброї вдома, особливо якщо вона не зберігається належним чином, підвищує шанси на її неправомірне застосування у домашньому насильстві. У регіоні зафіксовані такі випадки.

- Хоча у домашньому насильстві неправомірно застосовується і законно, і незаконно належна вогнепальна зброя, вогнепальна зброя у незаконному володінні становить особливий ризик через брак будь-якого механізму контролю за нею.

- З домашнім насильством дуже часто зв'язані масові розстріли. У регіоні було кілька випадків, де публічним масовим розстрілам передували випадки домашнього насильства. Неправомірне застосування вогнепальної зброї у домашньому насильстві становить ризики для безпеки не тільки жертв, а й населення в цілому.

- Виконавцям деяких масових розстрілів раніше висувалися обвинувачення у домашньому насильстві. Були також зафіксовані випадки, де правопорушнику було повернуто вогнепальну зброю, а всього лише за кілька днів потому він використав її у масових перестрілках.

- Феміциди з застосуванням вогнепальної зброї часто вчиняються прилюдно, у безпосередній близькості від кількох очевидців.

- Присутність і неправомірне застосування вогнепальної зброї становлять безпосередній ризик безпеці співробітників поліції, які беруть участь у втручанні.

- Присутність вогнепальної зброї асоціюється з підвищеним ризиком суїциду. У сім'ях, де має місце домашнє насильство, наявність вогнепальної зброї може збільшити ризик самогубства серед жертв, аб'юзерів і навіть інших членів сім'ї.

- Діти, які живуть у сім'ях, де неправомірно застосовується вогнепальна зброя, піддаються підвищеному ризику психологічного травмування, що може мати довготривалі наслідки для їхнього розвитку. Є також ризик того, що діти можуть отримати доступ до зброї, а це може призвести до нещасних випадків.

- Доступність зброї дітям і молоді підвищує ризик нещасних випадків, самогубств і насильства серед молодих людей.

- Травматичні наслідки неправомірного застосування вогнепальної зброї негативно впливають не лише на жертв, а й на свідків, зокрема дітей та інших членів сім'ї.

- Володіння вогнепальною зброєю та її неправомірне застосування в контексті домашнього насильства може бути зв'язано з іншими злочинними діяннями, такими як незаконний обіг зброї й наркотиків чи організована злочинність.

Нещодавній аналіз феміцидів, учинених із застосуванням вогнепальної зброї, у Сербії[VII], виявив такі фактори високого ризику, які передували їм: **залишення кривдника жертвою** (68% випадків), **ревнощі кривдника** (63% випадків), **страх жертви перед кривдником або боязнь бути вбитою** (47% випадків), **переслідування жертви кривдником і його стеження за нею** (26% випадків).

У 4 із 19 феміцидів, учинених із застосуванням вогнепальної зброї, кривдники мали доступ до вогнепальної зброї завдяки своїй роботі, пов'язаній з безпекою, наприклад роботі сторожем сільськогосподарських ділянок, єгером або поліцейським.

1.3 Чому нам потрібні ці Керівні настанови?

У 2021 році SEESAC провів широкомасштабний ґендерний аналіз законодавства і політики у сфері контролю за стрілецькою зброєю в регіоні Західних Балкан на предмет оцінювання та підвищення їхньої ґендерної орієнтованості. У процесі аналізу було задокументовано помітні зусилля, докладені у регіоні з метою забезпечити, щоб закони про зброю запобігали використанню вогнепальної зброї у контексті домашнього насильства. Ця мета досягається як через закони про зброю, спрямовані на обмеження доступу заявника до вогнепальної зброї в разі наявності в його досьє відомостей про домашнє насильство, так і через закони про захист від домашнього насильства, якими передбачено всеосяжний пакет заходів з активізації запобігання домашньому насильству. Такі заходи включають також процедури оцінювання ризиків і управління ризиками.

Ризик безпосередньої небезпеки домашнього насильства відображає ймовірність того, що домашнє насильство трапиться, повториться та посилиться. Безпекові ризики, з якими стикається конкретна жертва, оцінюються в індивідуальному порядку відповідно до стандартизованих процедур. Оцінювання ризиків включає оцінювання ризику смертельного наслідку, серйозності ситуації та ризику повторення насильства[VIII]. Відповідні органи управляють безпековими ризиками, визначеними шляхом оцінювання ризиків, за допомогою заходів, спрямованих на жертв (наприклад, планування безпеки), на кривдників (наприклад, використання поліцейських сил для переслідування, виявлення та припинення образливої поведінки) або й на перших, і на других. Масштаб і вид заходів, які вживатимуться, повинен ґрунтуватися на оцінюванні ризиків, яке виконується на міжвідомчих засадах і контролюється на предмет ефективності. Ці заходи мають на меті зменшити загрозу, яку становить кривдник, і захистити жертву від подальшого насильства й образливої поведінки.

У процедурах оцінювання ризиків на Західних Балканах визнаються, хоча й у різному ступені, ризики, зв'язані з вогнепальною зброєю в контексті домашнього насильства. В оцінюванні ризиків ураховується в першу чергу факт володіння вогнепальною зброєю кривдником та, меншою мірою, доступ до вогнепальної зброї, а також те, чи мало місце неправомірне застосування вогнепальної зброї у зафіксованому інциденті.

Незважаючи на очевидні зусилля з усунення ризиків, пов'язаних із неправомірним застосуванням вогнепальної зброї у домашньому насильстві, наявні дані демонструють стійкий характер домашнього насильства, зокрема й використання вогнепальної зброї у такому контексті.

Такі тенденції вимагають невідкладного вирішення даної проблеми. У цьому відношенні Робоча група ретельно розглянула питання про те, як можна вдосконалити чинні процедури оцінювання ризиків, щоб охопити всі форми неправомірного застосування вогнепальної зброї у домашньому насильстві. Розглядався як ризик, спричинений

вогнепальною зброєю, яка перебуває у законному володінні, так і ризик, спричинений вогнепальною зброєю, якою особи володіють незаконно, проте особливу увагу Робоча група звернула на проблеми, пов'язані з неправомірним застосуванням вогнепальної зброї, яка перебуває в незаконному володінні, й на їх своєчасне виявлення.

Вставка 1: Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами й оцінювання ризиків

У Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами наголошується на обов'язку враховувати ризики, що виникають через вогнепальну зброю в контексті домашнього насильства.

Стаття 51. Оцінка ризиків та управління ризиками

1. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб оцінка летального ризику, серйозності ситуації та ризику повторення насильства здійснювалася всіма відповідними органами для управління ризиком та, якщо необхідно, для забезпечення скоординованої безпеки та підтримки.
2. **Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб оцінка, зазначена в пункті 1, належним чином ураховувала на всіх стадіях розслідування та застосування захисних заходів те, що особи, що вчинили акти насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції, мають вогнепальну зброю або мають доступ до неї.**

Пункт 2 поширює обов'язок забезпечувати, щоб оцінка ризиків, зазначена в пункті 1 цієї статті, належним чином ураховувала достовірну інформацію про володіння правопорушниками вогнепальною зброєю. Володіння правопорушниками вогнепальною зброєю не лише становить потужний засіб здійснення контролю над жертвами, а й збільшує ризик убивства. Це особливо стосується постконфліктних ситуацій або середовищ, де люди традиційно володіють вогнепальною зброєю і де правопорушникам легше дістати доступ до цієї зброї. Водночас дуже тяжкі злочини у сфері насильства стосовно жінок і домашнього насильства також учиняються з застосуванням вогнепальної зброї в усіх інших юрисдикціях. З цієї причини автори вважали за потрібне, щоб на всіх етапах розслідування і застосування захисних заходів обов'язково забезпечувалося систематичне врахування в оцінюванні ризиків, яких зазнає жертва, факту законного чи незаконного володіння правопорушником вогнепальною зброєю або наявності в нього доступу до вогнепальної зброї, щоб гарантувати безпеку жертви. Наприклад, у разі видачі термінових заборонних, обмежувальних або захисних приписів чи обранні міри покарання за вироком у кримінальній справі за фактом будь-якої форми насильства, передбаченого цією Конвенцією, Сторони можуть уживати у в межах своїх внутрішніх правових систем таких заходів, які можуть бути необхідні для невідкладного вилучення/конфіскації вогнепальної зброї та боєприпасів.

2. Огляд Керівних настанов

2.1 Мета Керівних настанов

Мета цих Керівних настанов – надати поліцейським підтримку для ефективного:

- **оцінювання,**
- **усунення,**
- **попередження і зменшення**

ризиків, пов'язаних із присутністю та неправомірним застосуванням вогнепальної зброї у випадках домашнього насильства, зокрема насильства стосовно жінок, і таким чином сприяти підвищенню безпеки постраждалих від домашнього насильства.

Підтримуючи ефективну реалізацію відповідних положень законодавства і стратегічних пріоритетів, ці Керівні настанови мають сприяти викоріненню домашнього насильства, насильства стосовно жінок і ґендерно зумовленого насильства, підвищити рівень безпеки та благополуччя жінок і чоловіків у регіоні Західних Балкан.

Керівні настанови слід розглядати в першу чергу як посібник для спеціалістів, за допомогою котрого вони зможуть ефективніше реагувати на ризики, пов'язані з неправомірним застосуванням вогнепальної зброї у домашньому насильстві. Настанови спираються на вже наявні процедури оцінювання ризиків і націлені на подальше підвищення дієвості заходів, зокрема оцінювання ризиків, які вже здійснюються уповноваженими на це співробітниками, без наміру замінити чинні стандартні операційні процедури. Вони містять детальніші вказівки щодо того, як ретельніше оцінювати ці конкретні ризики, пов'язані з вогнепальною зброєю, належним чином реагувати на них і забезпечувати безпеку жертв.

Автори розраховують, що відповідні співробітники поліції знайомі з чинним порядком оцінювання ризиків та іншими доречними стандартними операційними процедурами в їхніх відповідних юрисдикціях. Отже, Керівні настанови не містять вищезгаданих переліків для оцінювання ризиків і зосереджені виключно на ролі вогнепальної зброї у домашньому насильстві.

2.2 Для кого призначені ці Керівні настанови?

Ці Керівні настанови розраховані в основному на співробітників поліції, які діють у випадках домашнього насильства. Крім того, ці настанови можуть бути корисним інструментом для всіх інших суб'єктів, залучених до запобігання домашньому насильству, як-от центри соціальної роботи, органи прокуратури, суди, координаційні механізми (за наявності таких) та інші організації, які надають спеціалізовані послуги жертвам насильства.

2.3 Принципи

Загальний підхід, прийнятий у Керівних настановах, ґрунтується на повному дотриманні та інтеграції низки основоположних принципів у процеси запобігання та викорінення домашнього насильства, насильства стосовно жінок і ґендерно зумовленого насильства. Ці принципи викладені нижче.

- *Нульова толерантність до насильства,* тобто суспільство не приймає домашнє, сексуальне та ґендерно зумовлене насильство чи установки, які підкріплюють його.
- *Пріоритетом усіх заходів втручання є припинення насильства і забезпечення інших заходів підтримки й допомоги жертвам.*
- *Безпека жертви* є пріоритетом у заходах, здійснюваних службами, установами та іншими органами.
- *Прийняття підходу, орієнтованого на жертву*, і врахування численних потреб жертв, їхньої вразливості та ризиків, яким вони п*іддаються, а також впливу на них ухвалених рішень і заходів.*
- *Правопорушник несе одноосібну відповідальність за насильницьку поведінку.*
- У будь-якому втручанні необхідно враховувати *дисбаланс сил між жертвою та правопорушником.*
- У реагуванні повинні враховуватися *такі категорії, як вік, інвалідність, етнічне походження, сексуальна орієнтація, ґендерна ідентичність, місце проживання (місто/село) та бідність,* тому що вони можуть сильно впливати на форми та ступінь піддавання ризикові домашнього насильства.

2.4 Зміст Керівних настанов

Керівні настанови містять набір практичних контрольних переліків, які мають допомогти співробітникам поліції належним чином оцінювати ризики неправомірного застосування вогнепальної зброї, що перебуває як у законному, так і незаконному володінні, в домашньому насильстві й реагувати на них із необхідною оперативністю.

Основуючись на такому підході, в Керівних настановах подано огляд заходів стосовно вогнепальної зброї, які слід здійснювати на кожному етапі поліцейського провадження:

ЕТАП 1

ПОКАЗНИКИ ДЛЯ ВТРУЧАННЯ З ВИСОКИМ СТУПЕНЕМ РИЗИКУ

ЕТАП 2

ОТРИМАННЯ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО

ЕТАП 3

ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ:

- Вогнепальна зброя у законному володінні
- Вогнепальна зброя у незаконному володінні
- Доступ до вогнепальної зброї
- Погроза застосуванням вогнепальної зброї
- Візуальні ознаки законного (незаконного) володіння вогнепальною зброєю
- Перевірка соціальних мереж і присутності в Інтернеті

ВТРУЧАННЯ

ЕТАП 4

- Забезпечення особистої безпеки та безпеки жертв
- Виявлення й вилучення слідів злочинних діянь і вогнепальної зброї
- Конфіскація вогнепальної зброї
- Вогнепальна зброя у незаконному володінні
- Наявність вибухових речовин і вибухових пристроїв

ЕТАП 5

НАСЛІДКИ ІНЦИДЕНТУ - ПРОВАДЖЕННЯ З ВОГНЕПАЛЬНОЮ ЗБРОЄЮ

ЕТАП 1:

Показники для втручання з високим ступенем ризику

Для того, щоб ефективно спланувати втручання, співробітник поліції, який перебуває на оперативному чергуванні, та співробітник (співробітники) поліції, що бере (беруть) участь у втручанні, повинні бути знайомі з показниками високого ризику, за якого здійснюється втручання, в контексті домашнього насильства, особливо з застосуванням вогнепальної зброї.

Якщо виявлено якийсь із перелічених нижче показників, втручання слід планувати як захід із високим ступенем ризику. Наявність цих показників свідчить про потенційний високий ризик втручання і обумовлює крайню невідкладність його здійснення та обережності.

Показники для втручання з високим ступенем ризику мають місце в разі інцидентів/подій, коли:

- кривдник володіє вогнепальною зброєю чи має доступ до неї, незалежно від того, чи погрожує він її застосувати;
- є ознаки того, що кривдник незаконно володіє вогнепальною зброєю;
- кривдник погрожує застосувати вогнепальну зброю, зокрема для самогубства;
- кривдник раніше погрожував використати вогнепальну зброю;
- вогнепальна зброя була застосована у даному зареєстрованому інциденті або у якомусь раніше зареєстрованому інциденті;
- особа серйозно поранена, її життю загрожує небезпека або настала смерть;
- жертві або іншим особам (зазвичай дітям) загрожує безпосередня небезпека (захоплення в заручники), зокрема якщо присутня вогнепальна зброя;
- насильство триває, особливо якщо є відомості про домашнє насильство в минулому;
- кривдник має доступ до зброї внаслідок роду своїх занять і має професійну підготовку для її застосування (поліцейський, військовий офіцер або співробітник іншого органу, якому дозволено носити зброю, наприклад розвідувальної служби, судової поліції, митниці, виправної служби, лісництва, служби безпеки банку, музейної охорони тощо, працівник приватної служби безпеки, працівник магазину зброї, працівник служби охорони сільськогосподарських земель або єгер);
- кривдник був раніше засуджений за якусь форму кримінального правопорушення чи злочину, вчиненого з застосуванням насильства.

Ці ризики ще більше підвищуються, якщо кривдник п’яний або перебуває під впливом психоактивних речовин, має проблеми з психічним здоров’ям, зокрема недіагностовані стани, або схильний напасти на співробітників поліції чи насильницьким чином перешкодити їхній роботі.

Слід зазначити, що стосовно іноземців, які тимчасово проживають у даній юрисдикції, встановити факти домашнього насильства і володіння зброєю в минулому буде складно.

▼ ЩО СЛІД ЗАПАМ'ЯТАТИ

Ризик у домашньому насильстві – динамічна категорія, яка може стрімко зрости, погіршити ситуацію та підвищити ризик летального наслідку, як для жертви, так і для співробітників поліції, які втручаються.

Ураховуючи складну динаміку домашнього насильства, необхідно реагувати на всі форми домашнього насильства комплексно і з обережністю, зокрема, і не тільки, з виявленням факторів високого ризику.

Ризик зростає, якщо:

- у кривдників в анамнезі є психічне захворювання;
- є дані про насильство в минулому та (або) задокументовані раніше повідомлення про насильство;
- мають місце крайні емоції чи нестабільність: кривдники, в яких проявляються крайні емоції або які поводяться нестабільно, можуть бути непередбачуваними й більш небезпечними;
- присутність дітей у домогосподарстві може підвищити ризик під час акту насильства;
- кривдник погрожує вчинити самогубство;
- тривають судові провадження, такі як визначення місця проживання дітей, розлучення чи видача охоронних приписів, що можуть спричинити ескалацію насильства;
- проявляються крайні ревнощі чи контроль, зокрема переслідування чи ізолювання жертви;
- відбуваються раптові чи вкрай різкі зміни у поведінці кривдника;
- кривдник погрожував убити жертву або осіб з її оточення;
- жертва заявила, що боїться, що кривдник може вбити її або когось із її близьких, хоча він і не висловлював відкриті погрози;
- кривдник порушив чи порушує захисні заходи;
- існує комбінація кількох факторів: наприклад, жертва повідомила про домашнє насильство вперше, за останній рік насильство загострилося, жертва пішла від аб'юзера;
- має місце жорстоке поводження з домашніми тваринами або їх убивство.

ЕТАП 2:

Отримання повідомлення про домашнє насильство

Першою інстанцією, що отримує повідомлення про насильство, є співробітники поліції, які перебувають на оперативному чергуванні. Через цю посаду вони відіграють життєво важливу роль у збиранні інформації для належного планування втручання, своєчасного оцінювання та врахування ризиків, пов'язаних із вогнепальною зброєю, і забезпечення безпеки жертви та інших членів сім'ї, присутніх під час інциденту, зокрема дітей.

Така інформація є критично важливою і для безпеки співробітників поліції, котрі безпосередньо займаються випадками домашнього насильства, про які отримано повідомлення, а також для безпеки інших спеціалістів, які можуть бути залучені. **Після отримання повідомлення черговий співробітник поліції зобов'язаний ретельно передати всю зібрану інформацію співробітникам, які виїдуть на місце події. Це необхідно для вжиття заходів для забезпечення їхньої особистої безпеки та безпеки присутніх осіб після прибуття на місце події.**

Крім цього, те, як вищезгадані чергові співробітники діють спочатку, може справити сильний вплив на подальші дії жертви.

У міру можливості співробітник поліції, який перебуває на оперативному чергуванні, повинен отримати від особи, яка повідомила про насильство, інформацію про нижчезазначені обставини:

1. Де трапилося насильство (адреса)?
2. Чи триває насильство на момент повідомлення або ж воно припинилося?
3. З ким співробітник поліції розмовляє (з жертвою, членом сім'ї, свідком...)?
4. Хто жертва? Чи загрожує їй безпосередня небезпека? Хто ще присутній під час інциденту? Чи присутні діти та літні особи?
5. Чи поранений хтось? Якщо так, чи повідомлено медичну установу?
6. Хто є кривдником, чи присутній він на даний момент?
7. Чи перебуває кривдник під впливом алкоголю чи психоактивних речовин?
8. Чи вчиняв він насильство в минулому?

Стосовно вогнепальної зброї слід поставити такі запитання:

1. Чи застосовувалася в інциденті вогнепальна зброя? Якщо так, як саме?
2. Якщо вогнепальна зброя застосувалася, зокрема для погроз, де вона зараз?
3. Кривдник володіє однією чи декількома одиницями вогнепальної зброї? Де ця зброя зберігається?

4. Який рід занять кривдника?
5. Чи володіє вогнепальною зброєю хтось ще у сім'ї, зокрема ті, хто мешкає в цьому ж домогосподарстві?
6. Чи погрожував кривдник вогнепальною зброєю жертві раніше, зокрема на словах?

▼ ЩО СЛІД ЗАПАМ'ЯТАТИ

У випадку, якщо є безпосередня небезпека для жертв, якщо насильство триває або якщо особа, яка повідомила про насильство, не бажає чи не може відповісти на всі поставлені запитання, черговий співробітник поліції надасть пріоритет запитанням, що стосуються місця вчинення насильства і конкретної небезпеки, яка загрожує жертві.

▲ ПОРАДА ЩОДО БЕЗПЕКИ

У випадку, якщо в інциденті було застосовано вогнепальну зброю або існує неминучий ризик її застосування, жертві слід порадити:

а) піти до кімнати чи іншого приміщення з доступним виходом, бажано на першому поверсі;

б) не наближатися до кімнат без виходів і приміщень, де може бути наявна вогнепальна або інша зброя, як-от кухня, ванна кімната чи гараж;

в) залишатися у кімнаті з телефоном, щоб викликати поліцію чи подзвонити друзям або сусідам;

г) уникати конфронтації з кривдником.

Наведену вище пораду слід давати жертвам у всіх випадках, а не тільки якщо було застосовано вогнепальну зброю або існує високий ризик її застосування. Крім цього, жертві слід порадити мати номер телефону поліції у списку швидкого набору і постійно тримати акумулятор телефона зарядженим.

Необхідно поінформувати жертву про спеціалізовані служби допомоги та підтримки для захисту жертв домашнього насильства (якщо такі служби наявні), з якими вона може скласти план швидкого реагування – наприклад, домовитися про слово чи фразу, яке (яку) жертва скаже, коли подзвонить до спеціалізованої служби, що означатиме, що ця служба негайно зв'яжеться з поліцією й детально пояснить, де знаходиться жертва, а також зазначить, що виникла ситуація підвищеної небезпеки.

ЕТАП 3:

Оцінювання ризиків

У контексті домашнього насильства вогнепальна зброя становить **багатовимірний безпековий ризик.** Оцінюючи ризик або втручання, поліцейські повинні враховувати такі ситуації:

а) кривдник або інший член сім'ї (зокрема й жертва) законно володіє зброєю;

б) кривдник або інший член сім'ї незаконно володіє зброєю;

в) кривдник має доступ до вогнепальної зброї у Вставках виконання професійних обов'язків і навчений її використовувати;

г) кривдник міг легко отримати вогнепальну зброю;

ґ) кривдник погрожує застосувати вогнепальну зброю;

д) візуальні ознаки свідчать про можливу наявність вогнепальної зброї у законному (незаконному) володінні;

е) раніше вже мало місце втручання поліції за цією ж адресою або стосовно цих самих осіб.

Оцінювання можливої наявності будь-якого з цих ризиків проводить співробітник поліції, який перебуває на оперативному чергуванні (або інший уповноважений співробітник), **одразу** після отримання повідомлення про домашнє насильство. Оцінювання проводиться для кожного зафіксованого випадку домашнього насильства й має вирішальне значення для планування втручання. Необхідно також розглянути можливі сценарії, що можуть призвести до ескалації насильства, включно з реакцією на втручання поліції. **Актуальна інформація здобувається з усіх наявних джерел даних, зокрема з відповідних баз міністерства внутрішніх справ (МВС)/поліції та журналів ведення поліцейських операцій.** Цю перевірку слід провести оперативно і одночасно з плануванням втручання, тому що надзвичайно важливо реагувати швидко й безпечно.

Кожний із вищезазначених ризиків детально висвітлено нижче.

А) Кривдник або інший член сім'ї (зокрема й жертва) законно володіє зброєю

Отримавши повідомлення про домашнє насильство, оперативний черговий перевіряє таке:

- Чи володіє кривдник законно вогнепальною зброєю (однією чи декількома одиницями), зареєстрованою в реєстрі вогнепальної зброї МВС?
- Чи володіє кривдник законно вогнепальною зброєю (однією чи декількома одиницями), зареєстрованою в реєстрі вогнепальної зброї МВС, але ця зброя була конфіскована чи оголошена втраченою чи вкраденою або проданою?

- Чи має інший член домогосподарства вогнепальну зброю (одну чи декілька одиниць) у законному володінні?
- Чи помер якийсь член домогосподарства, який володів вогнепальною зброєю (однією чи декількома одиницями)? Якщо так, слід запитати інформацію про кожну окрему одиницю вогнепальної зброї.
- Чи була конфіскована якась вогнепальна зброя, якою володів кривдник або інший член домогосподарства? Слід перевірити, чи було повернуто цю вогнепальну зброю (одну чи декілька одиниць).

▼ ЩО СЛІД ЗАПАМ'ЯТАТИ

У деяких випадках наявні бази вогнепальної зброї не обов'язково можуть містити актуальні дані про володіння вогнепальною зброєю, або дані можуть не бути доступними в будь який час (цілодобово й без вихідних) співробітникам поліції, які реагують на домашнє насильство.

Б) Кривдник або інший член сім'ї (зокрема й жертва) незаконно володіє зброєю

Коли оцінюється ймовірність того, чи можуть кривдник або інші члени господарства, зокрема жертва домашнього насильства, мати вогнепальну зброю в незаконному володінні, про таку можливість або підозру можуть свідчити декілька обставин. Якщо присутні якісь із нижченаведених ознак, уповноважений офіцер поліції повинен урахувати та перевірити їх без будь-якого винятку.

Щоб оцінити, чи може кривдник незаконно володіти вогнепальною зброєю, слід урахувати нижчезазначене:

- Жертва підозрює, що кривдник незаконно володіє вогнепальною зброєю чи має доступ до неї.
- Обмін інформацією з іншими співробітниками поліції показує, що кривдник, можливо, незаконно володів однією чи декількома одиницями вогнепальної зброї або вибухівкою.
- Чи є якісь ознаки того, що кривдник, можливо, володіє вогнепальною зброєю або має до неї доступ через свій теперішній або минулий рід занять (це, наприклад, співробітник поліції, військовослужбовець або працівник іншого органу, якому дозволено носити зброю, наприклад розвідувальної служби, судової поліції, митниці, виправної служби, лісництва, служби безпеки банку, музейної охорони тощо, працівник приватної служби безпеки, працівник магазину зброї, працівник служби охорони сільськогосподарських земель або єгер)?

- Чи є якісь ознаки того, що кривдник, можливо, володіє вогнепальною зброєю чи має до неї доступ через свою участь у збройних конфліктах або проживання у районі, де мав місце збройний конфлікт?
- Чи був кривдник обвинувачений у вчиненні якогось кримінального правопорушення, пов'язаного з незаконним володінням вогнепальною зброєю чи її незаконним обігом, або у порушенні вимог законодавства щодо володіння вогнепальною зброєю та її носіння, включно з обвинуваченням в адміністративному правопорушенні? Чи був кривдник засуджений або оштрафований за стрілянину з нагоди святкувань? Слід розглянути всі повідомлення незалежно від того, чи достатньо в них інформації щодо визнання винним або ні.
- Чи був колись відхилений запит кривдника на ліцензію на вогнепальну зброю?
- Слід перевірити інформацію про минуле кривдника (наявність кримінальних справ і судимостей, членство у злочинному угрупованні, інтерес із боку поліції та будь-які відомості, які дають підставу вважати, що ця особа нелегально володіє зброєю, а також чи розповідав він іншим, що застосує зброю проти жінки-жертви тощо).

Усі вищенаведені ознаки слід повною мірою врахувати й додатково перевірити. Через серйозність ризику домашнього насильства дані, які неможливо отримати негайно, повинні бути зібрані максимально швидко, щоб забезпечити своєчасне планування втручання.

▼ ЩО СЛІД ЗАПАМ'ЯТАТИ

Хоча жертва може бути важливим джерелом інформації стосовно вогнепальної зброї, яка, можливо, перебуває у незаконному володінні, слід ураховувати такі фактори:

- жертви або інші особи, які повідомили про насильство, можуть не бути обізнані про наявність вогнепальної зброї;
- жертви можуть не бути готові повідомити про незаконну вогнепальну зброю, побоюючись помсти та інших наслідків;
- жертви можуть бути нездатні надати будь-яку з вищезгаданої інформації, особливо в ситуаціях, де існує серйозна й безпосередня загроза їхньому життю;
- жертва може не повністю оцінити ризик, спричинений присутністю вогнепальної зброї, і може не повідомити цей факт, тому що вважає його малозначним.

Ураховуючи це, співробітникам поліції необхідно зібрати такі відомості:

- оперативні дані на місці;
- інформацію від спеціалізованих служб допомоги та підтримки, якщо жертва зверталася до них по допомогу;
- інформацію від довіреної особи, якщо у жертви така є.

Вставка 2: Нові технології: тривимірний друк

Доступ кривдника до нових технологій, які дозволяють, наприклад, друкувати зброю в тривимірному (3D) форматі, може становити значний ризик. Тривимірний друк, також відомий як адитивне виробництво, - це технологія, за якої шари матеріалу накладаються один на одного під управлінням комп'ютера, кінцевим результатом чого є тривимірний об'єкт.

Останнім часом тривимірні принтери поступово стали більш широкодоступними на ринку й використовуються у різних галузях, зокрема в автомобілебудуванні, аерокосмічній галузі, архітектурі, обороні та виробництві медичного обладнання. У минулі роки термін «тривимірний друк» став відомий як відносно простий метод виготовлення вогнепальної зброї, що викликає побоювання з приводу того, що це може призвести до ширшого розповсюдження зброї, до порушень у системах безпеки й навіть до заохочення тероризму.

На тлі швидкого розвитку технології тривимірного друку, падіння цін на тривимірні принтери та витратні матеріали, а також появи на ринку нових і покращених матеріалів украй важливо, щоб відповідні установи були знайомі з особливостями цієї технології та відстежували ситуацію з метою своєчасного реагування. Розвиток тривимірних принтерів несе в собі низку викликів, як-от контроль над несанкціонованим виробництвом вогнепальної зброї, забезпечення дотримання обмежень на цифрові файли, зв'язані з вогнепальною зброєю, в Інтернеті, виявлення та відстеження вогнепальної зброї, надрукованої на тривимірних принтерах, обмежене застосування криміналістичних методів та ін.

в) Кривдник має доступ до вогнепальної зброї у Вставках виконання професійних обов'язків і навчений її використовувати

- Чи дозволено кривднику мати доступ до вогнепальної зброї в Вставках його теперішнього чи минулого роду занять (це, наприклад, співробітник поліції, військовослужбовець або працівник іншого органу, якому дозволено носити зброю, наприклад розвідувальної служби, судової поліції, митниці, виправних установ, лісництва, служби безпеки банку, музейної охорони тощо, працівник приватної служби безпеки, працівник магазину зброї, працівник служби охорони сільськогосподарських земель або єгер)?
- Чи дозволено кривднику носити табельну вогнепальну зброю у Вставках його службових обов'язків?
- Чи є кривдник членом асоціації мисливців або спортивних стрільців?
- Чи є якісь ознаки, що кривдник може володіти зброєю чи мати доступ до зброї через якесь хобі (стрільбу з лука, полювання і т. ін.)?

г) Кривдник погрожує застосувати вогнепальну зброю

- Кривдник раніше погрожував жертві, що застосує вогнепальну зброю.
- Кривдник погрожував жертві, що застосує вогнепальну зброю, під час зафіксованого інциденту.
- Оперативні дані говорять, що кривдник говорив/або погрожував через іншу особу, що застосує вогнепальну зброю проти жертви.
- Кривдник погрожував жертві у присутності співробітників поліції.
- Кривдник погрожує вчинити самогубство.
- Погрози вогнепальною зброєю також можуть включати демонстрацію вогнепальної зброї з метою вселити страх у жертву.
- Минуле кривдника (наявність кримінальних справ і судимостей, членство у злочинному угрупованні, інтерес із боку поліції, оперативні дані, які дають підставу вважати, що ця особа нелегально володіє зброєю, а також чи розповідав він іншим, що застосує зброю проти жінки-жертви тощо).

ґ) Візуальні ознаки наявності вогнепальної зброї у законному (незаконному) володінні

На додаток до вищезгаданих ознак під час втручання слід приділяти увагу наявності нижченаведених предметів/ознак, які можуть свідчити, що кривдник, можливо, має у законному чи незаконному володінні вогнепальну зброю чи має доступ до вогнепальної зброї:

1. Боєприпаси або упаковки з-під боєприпасів

Джерело: SEESAC

2. Сейф

Джерело: Shutterstock

3. Магазини для зброї

Джерело: Shutterstock

4. Трофеї від мисливства чи спортивної стрільби

Джерело: iStock

5. Збройне масло або інструменти для чищення

Джерело: Shutterstock

6. Інструменти для перезарядки

Джерело: Shutterstock

7. Отвори від куль у деревах або дошках у саду

Джерело: Shutterstock

8. Наявність мішеней

Джерело: Shutterstock

▼ ЩО СЛІД ЗАПАМ'ЯТАТИ

Якщо вогнепальну зброю, якою законно володів можливий кривдник, було вилучено, слід обов'язково перевірити, чи було ухвалено рішення про повернення цієї вогнепальної зброї й чи було цю зброю повернуто кривднику.

Вставка 3: Перевірка соціальних мереж і присутності в Інтернеті

Акаунти кривдника в соціальних мережах можуть містити ознаки можливого використання вогнепальної зброї. Слід звернути увагу на будь-яку діяльність, яка може дати привід для занепокоєння.

У процесі перевірки соціальних мереж і присутності в Інтернеті слід приділяти увагу будь-якому контенту, який:

- заохочує та прославляє насильство в будь-якому контексті;
- містить женоненависницькі ідеї, ворожі висловлювання щодо жінок і дівчаток або інші категорично виражені упередження проти жінок;
- виправдовує насильство стосовно жінок і дівчаток та ґендерно зумовлене насильство, зокрема сексуальне насильство, домагання і наругу, або закликає до такого насильства;
- відображає позитивне ставлення до масових розстрілів, зокрема містить пости про виконавців минулих масових розстрілів;
- містить риторику ненависті або насильницькі думки щодо конкретних груп, класифікованих, наприклад, за етнічним походженням, ґендерною ідентичністю, інвалідністю, сексуальною орієнтацією, віком чи релігією;
- відображає участь у кібербулінгу та (або) онлайн-переслідуваннях/кіберзлочинах;
- свідчить про належність до банд;
- свідчить про радикалізацію й насильницький екстремізм;
- заохочує насильство на спортивних заходах;
- заохочує небезпечне, необережне чи неуважне водіння;
- свідчить про жорстоке поводження з тваринами.

ЕТАП 4:

Втручання

А) Забезпечення особистої безпеки та безпеки жертв

Співробітники поліції, що беруть участь у втручанні, зобов'язані припинити насильство, якщо воно ще триває, відділити жертву від кривдника, усунути безпосередню небезпеку для жертви і запобігти подальшому насильству.

Якщо у зареєстрованому інциденті присутні ознаки володіння вогнепальною зброєю чи доступу до такої зброї, співробітники поліції повинні вжити усіх необхідних заходів для того, щоб забезпечити свою власну безпеку, безпеку жертви, а також безпеку інших людей.

На додаток до стандартних операційних процедур, застосовних у даній конкретній ситуації, слід ужити нижчезазначених заходів безпеки стосовно вогнепальної зброї:

- Якщо є якісь ознаки того, що кривдник озброєний, то співробітники поліції, прибувши на місце події, повинні розглянути й оцінити ситуацію, щоб обрати найбезпечніший і найефективніший спосіб дій щодо місця події та кривдника. Відправляючи патруль, чергова служба зобов'язана провести всі необхідні перевірки за документацією, наявною в її розпорядженні, та невідкладно повідомити направлених на місце події співробітників про результати цих перевірок.
- Якщо під час поліцейського втручання співробітник поліції помітив у особи вогнепальну зброю, він повинен ужити всіх запобіжних заходів для забезпечення своєї безпеки та безпеки решти присутніх осіб.
- Під час наближення кривдника зі зброєю слід тримати під постійним спостереженням.
- Контактуючи з цією особою, співробітник поліції повинен не допустити контакту цієї особи зі зброєю та особисто взяти цю зброю і убезпечити її.
- Співробітники поліції повинні також обшукати кривдника через можливість приховування ним іншої зброї. Якщо кривдника забирають до відділку поліції, слід обов'язково провести обшук і перевірити, щоб в одязі цієї особи не була схована інша зброя.

Б) Виявлення й вилучення слідів злочинних діянь і вогнепальної зброї

У випадку, якщо було застосовано вогнепальну зброю (або вогнепальна зброя є об'єктом кримінального правопорушення), застосовуються стандартні операційні процедури дослідження місця злочину. Вкрай важливо не забруднити речові докази. Група дослідження місця злочину повинна виїхати на місце і провести дослідження з метою виявлення, реєстрації, фіксації та вилучення всіх слідів, які мають важливе значення для розслідування. За потреби слід установити периметр безпеки до прибуття спеціалізованої групи.

В) Конфіскація вогнепальної зброї

Якщо вогнепальна зброя не застосовувалася, співробітники поліції завжди, за кожним повідомленням про домашнє насильство (незалежно від наслідку):

- **вилучають усю вогнепальну зброю, боєприпаси та дозволи на вогнепальну зброю в усіх осіб, причетних до інциденту (або як жертв, або як кривдників), а також у членів сім'ї, які проживають або перебувають за адресою кривдника чи жертви (тобто живуть в одному помешканні незалежно від їхнього офіційного місця проживання);**
- **у випадку, якщо будь-який учасник інциденту володіє зброєю, яка знаходиться в іншому місці, - вживають заходів для негайного знайдення та вилучення цієї вогнепальної зброї;**
- **конфіскують усю вогнепальну зброю, яка перебуває у незаконному володінні, та пред'являють кримінальні обвинувачення у вчиненні відповідного кримінального правопорушення.**

Якщо учасник інциденту з домашнім насильством є співробітником поліції, військовослужбовцем або будь-яким іншим спеціалістом, уповноваженим носити зброю, приватна вогнепальна зброя цієї особи вилучається негайно. Крім того, її безпосередній начальник невідкладно вилучає в неї табельну зброю.

Г) Вогнепальна зброя у незаконному володінні

Якщо є відповідні ознаки того, що особа, згадана у повідомленні про домашнє насильство, або один із членів даного домогосподарства може незаконно володіти зброєю й якщо під час втручання співробітники поліції обґрунтовано підозрюють, що це має місце, вони негайно та без затримки вживають усіх заходів для знайдення цієї зброї, зокрема **проводять у встановленому порядку обшук. Співробітники поліції координуватимуть ці заходи з відповідною прокуратурою.**

Це стосується також ситуації, де інформація про можливе незаконне володіння вогнепальною зброєю отримана від жертви, членів сім'ї чи інших осіб, зокрема сусідів.

Якщо є ознаки незаконного володіння зброєю, співробітники поліції в першу чергу дбають про свою безпеку, безпеку жертви та інших осіб.

Після вищезазначеного співробітники поліції вживають таких заходів:

- встановлюється безпосередній нагляд і контроль за особою, яка, можливо, має зброю;

- така особа залишається зі співробітниками поліції, не може самостійно піти або пересуватися будівлею, будинком чи квартирою;
- особи, присутність яких не потрібна, видаляються з об'єкту чи приміщення;
- жодній особі не дозволяється без дозволу входити у приміщення чи на територію, де необхідно здійснити обшук;
- обшук здійснюється згідно з відповідними положеннями законодавства і процедурами, які зазвичай застосовуються в таких ситуаціях;
- приймаються заяви від членів сім'ї про можливе володіння зброєю та її присутність.

Співробітники поліції також уживають цих заходів у ситуаціях, де особа законно володіє зброєю, яку необхідно вилучити, але ця особа:

- заявляє, що не знає, де вона знаходиться;
- заявляє, що зброю вкрадено, але що вона не повідомила про це;
- уникає надавати інформацію про місцезнаходження зброї.

У конкретних випадках, де є обґрунтовані підстави вважати, що може бути знайдена незаконна вогнепальна зброя, можна залучити кінологічні підрозділи або розглянути питання про використання електронного шукача.

▼ ЩО СЛІД ЗАПАМ'ЯТАТИ

Перш ніж робити щось з виявленою зброєю, незалежно від того, знайдена вона на місці події, помічена у якоїсь особи або виявлена за допомогою інших заходів, включно з вилученням, після належної фіксації слідів обов'язково необхідно поставитися до кожної одиниці зброї як до зарядженої та готової до пострілу й, відповідно, вийняти раму з боєприпасом, якщо це можливо, перевірити вміст патронника та, якщо всіма перевірками безперечно встановлено, що зброя розряджена, співробітники поліції можуть продовжити подальшу роботу з цією зброєю.

У разі відкликання ліцензії на вогнепальну зброю можуть знадобитися активні кроки, щоб захистити партнера власника ліцензії або претендента на ліцензію від помсти.

ґ) Наявність вибухових речовин і вибухових пристроїв

У разі виявлення підозрілих предметів, які можна вважати вибуховими пристроями, не слід їх торкатися. Необхідно негайно повідомити про це компетентний оперативний підрозділ і запитати допомогу підрозділу вибухозахисту.

ЕТАП 5:

Наслідки інциденту

Після вилучення вогнепальна зброя поміщується на зберігання у сховище речових доказів або інше спеціально відведене місце.

Якщо особа, згадана у повідомленні про домашнє насильство, є власником ліцензії на вогнепальну зброю, а її вогнепальна зброя тимчасово вилучена у зв'язку з цим повідомленням, **її відповідність вимогам щодо володіння ліцензією на вогнепальну зброю пройде обов'язковий перегляд із метою забезпечити повну відповідність критеріям отримання права на таку ліцензію,** встановленим Законом про зброю. **Такий перегляд ініціюється після кожного повідомлення про насильницьку поведінку або за наявності обґрунтованої підстави вважати, що ця вогнепальна зброя може бути застосована неправомірно.**

Оскільки Закон про зброю вимагає, що для володіння ліцензією на вогнепальну зброю поведінка заявника не повинна свідчити про те, що ця особа становитиме загрозу для самої себе або для інших і загрозу громадському порядку та спокою й що не повинні існувати ознаки того, що вогнепальна зброя буде застосована неправомірно, **необхідно ініціювати ухвалення рішення про відкликання ліцензії на вогнепальну зброю, щоб ефективно зменшити ризики й запобігти подальшому застосуванню, повторенню чи ескалації домашнього насильства або іншої форми насильства.**

▼ ЩО СЛІД ЗАПАМ'ЯТАТИ

Оцінюючи право власника ліцензії на вогнепальну зброю продовжити володіти ліцензією, слід пам'ятати, що право власності на вогнепальну зброї є можливістю, приписаною Законом, яка супроводжується набором чітких обов'язків.

Це рішення має враховувати всі доречні обставини, які можуть свідчити про те, що вогнепальна зброя могла бути застосована неправомірно, зокрема: наслідки зареєстрованих випадків домашнього насильства; чи висунуто обвинувачення у кримінальних злочинах або адміністративних порушеннях; чи порушено або порушується провадження; чи приписано надзвичайні та інші захисні заходи й які саме; чи є вони чинними; чи були порушені надзвичайні та інші захисні заходи й які саме; чи наявні оперативні дані про порушення заходів, яке не було зареєстровано чи розглянуто; думка жертви та членів сім'ї про володіння зброєю; чи погоджуються вони; чи висловлюють вони занепокоєння або страх під час опитування з цього питання; які у співробітника поліції є інші особисті враження, які свідчать про те, що ці особи відчувають страх і стурбованість із цього питання; поточні стосунки власника ліцензії з жертвою; поведінка претендента на ліцензію після повідом-

лення про насильство, зокрема під час обговорення зафіксованого насильства; ризики, виявлені після отримання повідомлення про насильство; думка діючого компетентного співробітника поліції.

▼ ЩО СЛІД ЗАПАМ'ЯТАТИ

Нижче наведено приклади рішень із найвищим ризиком:

- Рішення не відкликати ліцензію ухвалено після перегляду відповідності критеріям, ініційованого через інцидент. Це, зокрема, випадки, де вогнепальну зброю було вилучено для завершення таких розслідувань і було ухвалено рішення про повернення вищезгаданої зброї.
- Ліцензія видається або поновлюється, хоча є докази насильства, знущання на побутовому ґрунті чи медичної непридатності або висловлено занепокоєння особою, відомою власникові ліцензії, проте заявник визнаний придатним.

Виходячи з результатів усебічного звіту, відповідний адміністративний департамент ухвалює подальші рішення щодо вогнепальної зброї. Такий департамент повинен повідомити співробітників кримінальної поліції, які реагують на зареєстровані випадки, про результат процесу ухвалення рішення. Крім того, можуть знадобитися активні кроки для захисту партнера власника ліцензії від помсти через її відкликання.

Це має особливо важливе значення, тому що існує низка обставин, які можуть спонукати кривдника застосувати вогнепальну зброю після інциденту з домашнім насильством. Обставини, які можуть вимагати уваги співробітників поліції, наведені нижче.

Обставини, що вимагають запобіжних заходів

1. Жінка, яка постраждала від домашнього насильства, йде від кривдника або нещодавно розсталася з ним (не пізніше ніж за рік до інциденту).
2. Жінка, яка постраждала від домашнього насильства, ініціює розлучення, особливо якщо її партнер не погоджується розпочати цю процедуру.
3. Жінка, яка постраждала від домашнього насильства, ініціює процедуру отримання опіки над дітьми або змінює опіку над дітьми чи право відвідування дітей, або існує конфлікт з приводу контактів із дітьми/опіки над дітьми.

4. Жінка, яка постраждала від домашнього насильства, ініціює процедуру стягнення чи зміни аліментів на дітей.
5. Жінка має нового партнера.
6. Жінка, яка постраждала від домашнього насильства, змінює місце проживання.
7. Жінка повідомляє про переслідування чи домагання з боку кривдника, включно з небажаними повідомленнями, дзвінками чи постами у соціальних мережах;
8. Жінка повідомляє, що її партнер наполягає на продовженні спільного життя й виявляє ревнощі.
9. Жінка висловлює страх або побоювання щодо своєї безпеки чи безпеки її дітей або інших членів її сім'ї.

Після інциденту з домашнім насильством слід приділяти особливу увагу випадкам, де кривднику було винесено тимчасовий обмежувальний припис, особливо якщо цей припис пов'язаний із вилученням зброї.

Насамкінець слід зазначити, що співробітники поліції, які прибувають на місце події, грають вирішальну роль у документуванні випадків домашнього насильства й заходів, ужитих у ситуаціях, де була присутня та (або) неправомірно застосована вогнепальна зброя. Отже, ретельне та регулярне повідомлення про такі випадки є ключем до притягнення кривдника до відповідальності й запобігання подальшому насильству.

I Визначення у цій главі взято з Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами.

II Повнішу інформацію див. в основному звіті за результатами цього опитування - *OSCE-led Survey on Violence Against Women - Main Report* У звіті представлено порівнянні підсумки опитування щодо добробуту та безпеки жінок у масштабах регіону, проведеного у 2018 році у вибраних юрисдикціях Південно-Східної та Південної Європи. Це дослідження включало кількісний та якісний компоненти та проводилося з метою зібрати порівнянні дані про різні форми насильства, якого жінки зазнають у дитинстві та впродовж усього життя. Було досліджено насильство стосовно жінок в умовах конфліктів та неконфліктних ситуацій, а також вплив насильства на жінок і дівчаток, включно з його тривалими наслідками. Щоб краще зрозуміти першопричини насильства, були поставлені запитання про норми та установки щодо насильства стосовно жінок.

III SecuriMeter 2023–Public Opinion Survey on Security, Regional Cooperation Council, 2023. [*Опитування громадської думки з питань безпеки, Рада регіонального співробітництва*]

IV SecuriMeter 2022–Public Opinion Survey on Security, Regional Cooperation Council. [*Опитування громадської думки з питань безпеки, Рада регіонального співробітництва*]

V Gender and Small Arms in Southeast Europe, SEESAC, 2016. [*Ґендер і стрілецька зброя у Південно-Східній Європі*]

VI Analysis of cases of femicide committed by firearms (June 2017 - June 2020). UNDP Serbia, 2021. [*Аналіз причин феміциду, вчиненого з застосуванням вогнепальної зброї (червень 2017 р. – червень 2020 р., Представництво ПРООН у Сербії*]

VII Там же.

VIII A guide to risk assessment and risk management of intimate partner violence against women for police, European Institute for Gender Equality, 2019. [*Посібник для поліції з оцінювання ризиків та управління ризиками насильства стосовно жінок із боку інтимного партнера, Європейський інститут ґендерної рівності*]

SEESAC

Координаційний інформаційний центр Південно-Східної та Східної Європи
з контролю за стрілецькою зброєю та легкими озброєннями (SEESAC)

Bulevar Zorana Đinđića 64, 11000 Белград, Сербія
Тел.: +381 11 415 5300
E-mail: seesac@undp.org
www.seesac.org

Funded by
the European Union

Працюємо в рамках Ради регіонального співробітництва:

RegionalCooperationCouncil